

A ROMÁN TÉRSÉG AZ ÚJKOR KEZDETÉIG: DIPLOMÁCIA ÉS KONFLIKTUS KÖZÖTT

Nemzetközi helyzet a XIV-XVII. századok között

- Lengyelország és Magyarország – hódítási célú akciók K és DK felé
- XIV. század közepe – az Aranyhorda hanyatlása megkönnyítette Lengyelország, Magyarország, Litvánia és a Moszkva-i kenézség hatalmi megerősödését
- a XIV. században kezdetét vette az oszmánok Balkán félszigeti terjeszkedése (előzményei: Bizánc belső problémái, a szerb cárság szétesése, a bulgár cárság szétválása)
- a XV. században, DK Európában, a nemzetközi helyzet az oszmán hatalom felemelkedése befolyásolta
- a XVI. század a török hatalom csúcspontja:
 - 1526 – Mohács, Magyarország szétzúzása, 1541-től pasasággá alakul Buda központtal; Magyarország három részre szakad: Királyi Magyarország, Hódoltság, Erdélyi Fejedelemség (autonóm fejedelemség török hűbéri függés alatt)
 - **Az Oszmán Birodalmat elfogadták partnerként Európában** (keresztény↔muzulmán)
- a Román Államok nemzetközi helyzetét a XVI. század második felében közvetlen módon befolyásolták:
 - Az Oszmán és a Habsburg Birodalom közötti harc Közép-Európa uralásáért
 - Lengyelország sajátos magatartása: általában ellenséges a császáriakkal, óvatos a törökkel szemben, érdekelt a saját befolyásának biztosításában a Román Államokban, általában Moldvában
- a császáriak beavatkozása Erdélyben Lengyelország és az Oszmán Birodalom nemtetszését váltotta ki
- a Porta növelte katonai tevékenységét a császáriakkal szemben, **elfoglalta és pasasággá alakította a Bánságot** (1552)
- létrejött a Szent Liga – tagok: Habsburg Birodalom, Spanyolország, Pápaság, Ferrera, Toszkána, Mantova hercegségei, illetve Mihai Viteazul alatt a Román Fejedelemségek (1594-1601)

A román fejedelemségek és a szomszédos katolikus hatalmak:

- az államalapítás utáni első két évszázadban a román országok a keresztény országokkal keresték a kapcsolatot: meghatározó kapcsolataik voltak *Magyarországgal és Lengyelországgal*
- a román fejedelemségek a magyar királyság hűbéresei (vazallusai) voltak, egészen a magyar királyság felbomlásáig (1541), kapcsolatuk hol barátságos, hol feszült volt
- hasonló volt a helyzet lengyel-román viszony esetében is
 - 1387 Lemberg – I. Péter (Petru Mușat), Moldva fejedelme, a lengyel király vazallusa lett, de ez nem jelentette azt, hogy teljesen megszakadtak a kapcsolatok a magyar koronával
 - 1395 március 5 – Brassó – szerződés Mircea cel Bătrân és Luxemburgi Zsigmond között – DK Európa első törökellenes szerződése
 - Ștefan cel Mare szövetségre lépett Mátyás királlyal, voltak azonban konfliktusok is, pl. 1467 - Baia (Moldvabánya) magyar-moldvai ütközet Kiliáért (kereskedelmi fontosság), Ștefan győz
- mindkét román ország a függetlenség, később önállóság megőrzésére törekedett, ezért időről időre elfogadták, hogy adót fizesse a Török (Oszmán) Birodalomnak

A román fejedelemségek kapcsolatai a Török Birodalommal:

- a román külpolitika legfontosabb részei voltak
- a román-török ellenségeskedés mindig azzal vette kezdetét, hogy a román uralkodók megtagadták az adófizetést → a XIV-XVI. századokban a törökök büntetőhadjáratot indítottak a román országok ellen
- a törökellenes harc nagy alakjai: *Mircea cel Bătrân* (1386-1418), *Hunyadi János* (1441-1456), *Vlad Țepeș* (1448, 1456-1462, 1476), *Ștefan cel Mare* (1457-1504), *Mihai Viteazul* → nem hadakoztak szüntelenül, egész uralkodásuk alatt a szultán ellen; a katonai konfliktusokat békés időszakok előzték meg, illetve követték

Mircea cel Bătrân - 1388: Dobrudzsa Havasalföld része lesz

- 1389: támogatja a balkáni kereszténységet a Kossovopolje-i csatában
- 1395: Rovine-i csata – Bajazid szultán veresége => török veszély elhárítása
- 1396: Nikápoly-i csata – keresztények veresége

Hunyadi János - 1443-1444 „hosszú hadjárat” a Balkán félszigeten, amelyen részt vesz I. Ulászló, Magyarország és Lengyelország királya is, a keresztények fontos győzelmeket érnek el a dél Dunánál

- 1444 november 10. – Várna: keresztények veresége

- 1453-tól (Konstantinápoly eleste után) a török terjeszkedés újabb szakasza: 1456 július Nándorfehérvár (Belgrád) – Hunyadi győzelme II Mehmed szultán fölött

Vlad Tepeş - szerződés Hunyadi Mátyással, melynek célja az Al-Duna védelme

- visszautasítja az adófizetést a törököknek => konfliktus a Török Birodalommal

- 1461-1462: dél-dunai hadjáratot indít, megtámadja a török várakat => a szultán büntető hadjáratot indít, 1462 június – „éjszakai támadás” (Târgovişte): török legyőzése, az ország függetlenségének megőrzése

Ştefan cel Mare uralkodásának első 15 évében adót fizetett, de miután megtagadta az adófizetést, a törökök hadjáratot indítottak ellene:

- 1475 - Vaslui győzelme Szulejmán szultán felett

- 1476 Războieni (Valea Albă) Ştefan veresége

- mivel várai ellenálltak a török ostromnak, megőrizte a trónt

- egy nyugodt időszak után II. Bajazid török szultán folytatta a hadjáratot: Kiliát (Chilia) és Dnyeszterfehérvárt (Cetatea Albă) → Ştefan cel Mare elismerte alávetettségét a Portával szemben és beleegyezett az adófizetésbe

- Ştefan cel Mare uralkodása végéig törökellenes politikát folytatott, de megújította egyezményeit a törökökkel: Havasalföld és Moldva is része lett az 1503. évi magyar-török békeszerződésnek, melyben adófizetést s egyéb kötelezettségeket írtak elő számára.

Mihai Viteazul (1593-1601)

- Havasalföldön (1593 – 1601), Moldovában (1600) és Erdélyben (1599 – 1600) is uralkodott

- az ő uralkodása alatt valósult meg a történelemben először a románok által lakott területek egyesítése

- csatlakozik a VIII. Kelemen pápa által létrehozott **Szent Ligához (Liga Sfântă)**, melynek vezetője Rudolf császár, a Liga célja az Oszmán Török Birodalom terjeszkedésének megállítása

- a Szent Liga tagjai: Pápai Állam, a Habsburg Birodalom, Erdély, a Román Országok (Moldva és Havasalföld), Spanyolország, Velence és a Német-római Birodalom

- a csatlakozása következtében 1594. szeptember 13.-án törökellenes felkelés tört ki Bukarestben → Mihai általános offenzívát (támadást) indított a Porta ellen, és sorban megtámadja a Duna vonalának mindkét oldalán található török várakat, erődítményeket és sikereket ér el

- **1595 május 20:** Mihai követséget küld Gyulafehérvárra a Havasalföld és Erdély közötti kapcsolatok tisztázására, a követség aláír egy olyan egyezményt, melynek értelmében Mihai Báthory Zsigmond helyettesévé válik saját trónján, a hatalom pedig átkerül az Uralkodói Tanács (12 főrangú bojár) kezébe

- konfliktus a Török Birodalommal: - **1595 augusztus 23: Călugăreni-i ütközet**, Mihai győz

- 1595 októberében Mihai megkezdí Târgovişte, Bukarest és Giurgiu felszabadítását.

- 1598 – béke a Szultánnal: Mihai elismeri a török fennhatóságot és évente adót fizet a Portának, cserébe a szultán elismeri jogát az uralkodói címre, és szabadon uralkodhat egész életében.

- egyezség a Habsburgokkal (törökellenes szövetség)

- fontos külpolitikai események: Moldvában - új lengyelbarát uralkodó, Ieremia Movilă + Erdélyben Báthory Zsigmond lemond a fejedelmi székről Báthory András javára → veszélybe kerül az törökellenes koalíció

- Mihai beavatkozni készül, előtte viszont, 1599-ben követséget küld II. Rudolf császárhoz, hogy beleegyezését kérje terveihez, majd megtámadja Erdélyt

- **1599. október 18-án a Sellenberk-i (Şelimbăr) csatában** legyőzi Báthory Andrást → nov. 1: bevonul Gyulafehérvárra.

- 1600 május - legyőzi Ieremia Movilă moldvai uralkodót is és így megvalósítja a Román Országok egyesítését

- intézkedései Erdély megszilárdítását célozzák: ortodox templom építése Gyulafehérváron, a román papság és a román jobbgység helyzetének könnyítése, *de* az az erdélyi magyar nemesség nem akarta elfogadni az új helyzetet

+ a Habsburg Bir. úgy látta, hogy veszélybe került Erdély osztrák fennhatóság alá kényszerítése + a Lengyel Királyság nem akarta elveszíteni Moldva fölötti fennhatóságát és a Török Birodalom sem akart lemondani Havasalföldről.

1600. szeptember 18: Mirăslău – a magyar nemeseket, akik Básta György osztrák hadvezér segített legyőzik Mihait => Erdély elvesztése

- Moldva is visszakerül a lengyelbarát Movilești (Movilă dinasztia) uralkodók kezébe

-Havasalföldet megtámadják a lengyelek, Mihai vereséget szenved és elmenekül, száműzetésbe kényszerül, II. Rudolf segítségét kéri, aki hajlandó segíteni, mert Erdély fejedelme újra Báthory Zsigmond lett, és ez sérti az osztrák érdekeket

- **1601. augusztus: Goroszló** - Básta György csapatainak segítségével Mihai elúzi Báthoryt, ezt követően Havasalföld felé fordul és kiűzi Simion Movilă uralkodót az országból

- Mihai újra kilátásba helyezi az egység létrehozását, ez azonban nem tetszik II. Rudolfnak, ezért a császár parancsára 1601. augusztus 9-én a Torda melletti táborban meggyilkolják.